

Stf justitieombudsmannen
Stefan Holgersson

Kritik mot Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun för att i strid med regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet ha lämnat över skriftligt material till den ena parten i en tvist mellan enskilda

Beslutet i korthet: En kommun tog kontakt med ett privat bolags juridiska ombud efter att ha fått del av en dom i ett tvistemål mellan bolaget och en enskild. Kommunen lämnade över ett mejl och en skrivelse till bolaget, som bolaget sedan åberopade i samband med att domen överklagades.

Den överlämnade skrivelsen får enligt JO förstås som att kommunen ifrågasatte den enskildes anspråk mot bolaget. Även om kommunen ansåg sig berörd av de förhållanden som domen gällde kan JO inte se att det var en uppgift för kommunen att engagera sig i tvisten mellan de enskilda parterna. Enligt JO kunde överlämnandet av materialet lätt uppfattas som att kommunen försåg bolaget med bevismaterial och därmed tog ställning för det. Åtgärden var dessutom ägnad att påverka den pågående civilrättsliga processen som kommunen inte var part i.

JO anser att överlämnandet av handlingarna stod i strid med regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet och kritiserar kommunstyrelsen för detta.

Anmälan

I en anmälan till JO den 8 april 2025 klagade AA, genom sitt ombud advokaten BB, på Sollefteå kommun. Enligt anmälan hade kommunen på eget initiativ lämnat över skriftligt material till den ena parten i ett pågående tvistemål mellan två kommunmedlemmar, i syfte att påverka utgången i målet. BB förde fram i huvudsak följande.

Genom en dom den 15 juli 2024, i ett mål mellan käranden AA och svaranden Junsele Promotion AB (JP), förklarade tingsrätten att AA har dels bättre rätt än JP till en viss fastighet, dels rätt till ersättning från JP för värdet av den del av fastigheten som bolaget tidigare hade avyttrat till Sollefteå kommun. JP överklagade domen och åberopade i hovrätten ny bevisning i form av ett mejl som AA hade skickat till kommunen i november 2017. I den efterföljande skriftväxlingen förde bolaget fram att dess ombud hade blivit kontaktade av kommunens näringslivsutvecklare och tillväxtchef, som på eget initiativ översänt AA:s mejl till dem. JP kompletterade sin talan med en skrivelse från kommunen, daterad den 27 november 2024. I den anfördes att kommunen

kontaktade JP:s ombud då domen på intet sätt speglade de uppgifter om äganderätt som kommunen erhållit från AA. I skrivelsen framfördes också att det pågick en hotelletablering som kunde påverka marken avseende den omtvistade fastigheten, att de oklara äganderättsförhållandena innebar att kommunen inte kunde fastställa en ny detaljplan för området samt att kommunen inte kontaktat JP för att bistå med bevisning utan agerat helt i sitt eget intresse av att kunna gå vidare med den pågående etableringen. Kommunens agerande ifrågasattes utifrån bl.a. regeringsformens krav på objektivitet och den kommunala likställighetsprincipen.

BB bifogade bl.a. kopior av de handlingar som kommunen lämnat till bolaget.

Utreddning

JO begärde att Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun skulle yttra sig och särskilt beröra hur kommunens agerande förhöll sig till bestämmelserna om saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Kommunstyrelsen yttrade bl.a. följande.

Kommunen förvärvade delar av den aktuella fastigheten från JP 2018. Under arbetet med att förbereda förvärvet informerade JP om att det fanns en pågående tvist gällande campingverksamheten där. Kommunen kontaktade därför AA, via hans juridiska ombud, för att försäkra sig om att JP var rättmätig ägare till fastigheten. Kommunen fick då beskedet att tvisten inte avsåg fastigheten, varvid kommunen fullföljde förvärvet. För närvarande pågår det en hotell-etablering på kommunens mark, innefattande delar av den aktuella fastigheten. Att äganderättsförhållandena är oklara medför bl.a. att kommunen inte kan fastställa en ny detaljplan för området. Detaljplaneprocessen pågår fortfarande.

Efter att kommunen i juli 2024 fick del av tingsrättens mellandom från AA:s advokat kontaktade kommunen JP:s ombud. Anledningen till kontakten var att det som AA uppgett i tingsrätten inte överensstämde med den information han gett kommunen inför förvärvet. Av AA:s mejl till kommunen i november 2017 framgår att han då inte ansåg sig vara delägare till fastigheten utan endast arrenderade campingen. AA ansåg sig inte ha någon äganderätt i fastigheten förrän kommunen hade förvärvat den från JP 2018. Först i april 2021 ansökte han om stämning beträffande bättre rätt till fastigheten. Det var vidare viktigt för kommunens detaljplanearbete att ägarförhållandena blev utredda.

Kommunen har inte haft för avsikt att favorisera JP utan har helt sett till sina egna intressen. Kommunens agerande rör inte några AA:s rättigheter eller skyldigheter, inte heller utgör agerandet myndighetsutövning mot enskild i lagens mening eller rättstillämpning. Agerandet bryter inte mot vare sig likställighetsprincipen eller objektivitetsprincipen.

BB kommenterade yttrandet och invände bl.a. mot påståendet att AA inte gjort gällande någon äganderätt till fastigheten förrän 2018.

Bedömning

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska en myndighet i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet (objektivitetsprincipen).

Bestämmelsen omfattar inte bara hur en sak rent faktiskt har handlagts och vilka verkliga skäl som ligger bakom ett beslut eller annat handlande från en myndighet. Även hur en myndighets eller en tjänstemans agerande kan uppfattas är av betydelse. Redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iakttas är tillräckligt för att handlandet ska kunna anses strida mot bestämmelsen. (Se Bull och Sterzel, Regeringsformen – en kommentar, [2023, JUNO], s. 57 och t.ex. JO 2025 s. 456, dnr 2257-2025 och JO:s beslut den 16 mars 2026, dnr 9623-2025.)

JO har uttalat att en företrädare för en kommunal eller statlig myndighet allmänt sett bör vara mycket återhållsam med att ta kontakt med en enskild som är part i ett ärende där det allmänna, t.ex. en kommun, har intresse av utgången (se t.ex. JO:s beslut den 14 november 2023, dnr 6045-2022, och JO 2010/11 s. 558, dnr 5386-2008). Detta får även anses gälla kontakter rörande civilrättsliga tvister som myndigheten inte själv är part i. Myndigheten måste i en sådan situation förhålla sig både saklig och opartisk. Enskildas rätt att driva ett rättsligt anspråk och få saken prövad av domstol måste givetvis respekteras.

Av utredningen framgår att två tjänstemän vid kommunen – efter att ha fått del av tingsrättens dom i målet mellan AA och JP – tog kontakt med bolagets ombud och lämnade över ett mejl och senare även en skrivelse. I skrivelsen angavs att domen på intet sätt speglade de uppgifter om äganderätt som kommunen erhållit från AA.

Kommunens skrivelse till JP får enligt min mening förstås som att kommunen ifrågasatte det äganderättsanspråk som AA drev mot bolaget. Kommunstyrelsen har även i sitt yttrande till JO gett uttryck för en sådan inställning.

Även om kommunen ansåg sig berörd av ägandeförhållandena kan jag inte se att det var en uppgift för kommunen att redovisa en uppfattning rörande AA:s anspråk mot JP eller att över huvud taget engagera sig i tvisten dem emellan.

Kommunstyrelsen har uppgett att kontakten med JP skedde helt i eget intresse och inte i syfte att gynna bolaget. Det har samtidigt inte kommit fram annat än att man från myndighetens sida var införstådd med att handlingarna som lämnades över skulle komma att användas av bolaget i tvisten med AA. Överlämnandet av materialet kunde lätt uppfattas som att kommunen försåg JP med bevismaterial och därmed tog ställning för bolaget. Åtgärden var dessutom ägnad att påverka den pågående civilrättsliga processen, som kommunen inte var part i, till nackdel för AA. Det är anmärkningsvärt att kommunstyrelsen i sitt remissvar inte har redovisat en mer nyanserad analys av hur agerandet förhållit sig till objektivitetsprincipen.

Överlämnandet av handlingarna till bolaget var inte förenligt med regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Kommunstyrelsen kritiseras för det.

Det som i övrigt har kommit fram föranleder inte några ytterligare uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av stf JO Stefan Holgersson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Madeleine Sjödin har föredragit ärendet och tf. byråchefen Charlotte Håkansson har deltagit i beredningen.